

A kis bicebóca

Fekszünk Gárdonyiban a szabadstrandon a békákkal. Minden nyáron, ha vége a tanévnek, ide hozom a srácokat, mert diákigazolvánnyal még talán megfizethető számukra az út, a többi meg ingyen van. Akinek meg nem telik erre sem, annak eddig mindig sikerült megszerezni támogatóktól a segítséget. Ha nem, akkor fizetem én. Nagyon meleg van, dél felé járunk, ezért aztán az árnyékban fekszünk, pontosabban félig ülünk és készülnek a barátság-karkötők. Én tartom a lánykáét, közben be kell segíteni neki kötni is. Már ismerem jól, ezért jól dolgozunk mi együtt. Szinte összenőttünk. Most az ő története következik.

Sok nagyszerű, kivételes tehetségű, szeretetreméltó gyerekem volt pályám során, ám olyanra, mint a kis bicebóca, nem nagyon emlékezem. Olyan ő, akire emlékezni kell, akitől tanulni lehet, aki minden fogyatékosága ellenére példát adott társainak, tanárainak, környezetének. Ezért is örültem különösen, mikor csatlakozott csoportunkhoz, a Baráti Körhöz és elkezdett velünk csavarogni mindenfelé az országban. Soha nem volt gond vele, bár mozgásában akadályozott volt. Nyugodtan nevezhetném testi fogyatékosnak is, de soha senkit nem vezettem fogyatékosnak – olyannyira pejoratív jelző ez – legfeljebb akkor, ha különböző kedvezmények igénybevételehez kellett. (Egyszer azonban egyik tanítványom túl közel állt a pénztárhoz és meghallotta. Majd emelt hangon kijelentette: „Én nem vagyok fogyatékos!” Azóta kerülöm ezt a jelzőt, inkább a sérüléssel élőt használom.)

A kis bicebóca – az elmondások szerint – ha az anyján múlik, meg sem született volna. A legenda szerint az anya mindent megtett, hogy ez ne történjen meg, ha már akaratán

kívül teherbe esett. Nem tudom, hogy miket követett el, a legendákat nem akarom elhinni, pláne továbbadni, de az tény, hogy a gyermek sérülten jött erre a világra. Magzati pózba merevedve, zsugorodott inakkal, sorvadtt végtagokkal, egyik szemére szinte vakon, másokra alig látva és nem melleleg értelmi sérüléssel. Erre mondják, hogy halmozottan sérült gyermek. Születésekor azonnal megműtötték, megpróbálták helyrehozni az inakat, aminek eredményeképpen hatalmas vágások hegei borítják lábait és kezeit. Én nem láttam őt a születésekor – az orvosok biztos mindent megtettek, amit lehetett – ennyit sikerült elérni. De megtanult járni, bár erősen bicegett, miközben a testsúlyát megpróbálta jobb állapotban levő lábára helyezni. Úgy jár, mint egy csípőficamos.. Emellett még az egyik keze kacska, se fogni se dolgozni nem tud vele. Hogy ne sorvadjon el teljesen, időről-időre veszek neki egy gumilabdát, amit szorgalmasan forgat, nyomogat – és rendre elhagy.

Mikor megismertem, nagyon rosszul mozgott. Komoly fejtrést okozott, hogy kidolgozzam azokat a módokat, ahogy a többiekkel az órán együtt tud tevékenykedni. Mégpedig úgy, hogy ne akadályozza őket, de magának se okozzon bajt, balesetet, és közben a lehető legjobban fejlődjön. Sajnos nem vagyok gyógytornász, de megpróbáltam összegyűjteni azokat a mozgásformákat, játékokat, feladatokat, amelyekkel a legjobban fejleszthetem. Szépen haladtunk, hamarosan összeszokott csoportot alkotott a társaság: a külső kör a teljesen egészségeseké, a belső kör a mozgásukban akadályozottaké stb. Ez különösen akkor vált fontossá, mikor az iskolavezetés – meggondolatlanul – minden testnevelés órára összevonta a gyerekeket. Nem gondolva sem a különböző osztályfokok különböző mozgásanyagaira, sem pedig arra, hogy tornaterem híján egy kicsi és balesetveszélyes aulában (szoborral a végében) egyáltalán nem könnyű eredményesen dolgozni. Figyelmen kívül hagyták azt is, hogy van-e elég eszközünk mindehhez.

Nos, nem volt, de itt nem ez volt a lényeg, hanem az, hogy a kislány remekül haladt.

Nem volt olyan mozgásanyag, amit ne akart volna megcsinálni. Nem egyszerűen megpróbálni, hanem végigcsinálni. Gyakran nekem kellett – ellentmondva saját „aranyköpéseimnek” – megmagyarázni neki, hogy ez vagy az a mozgás miért nem fog neki menni. Általában arra neveltem a gyerekeket, hogy sose adják fel, és ez nála is bevált. Olyannyira, hogy a legnagyobb túránkra is bátran elvittük, hiszen tudtuk: ha segítünk neki, akkor valószínűleg nem lesz semmi gond vele. És nem is lett.

Ám ennél sokkal fontosabb az a szemlélet, ahogy a világot nézi, ahogy vélekedik róla. Az ember azt hinné, hogy „értelmi fogyatékosként” nincs olyan meglátása, mely megállja a helyét. Csupa eszetlenséget mond, már ha mond, mert nagyon sok sérüléssel élő emberke nem is kommunikál. Nekünk is van olyan társunk a csoportban, aki mint egy buddha csak ül, mosolyog, és semmi mást nem csinál. Van olyan is, aki közöttünk nyílt ki, és a szótlan fiúból rendszeresen kommunikáló felnőtté vált. Ám ez a kislány nem ilyen. Pengeéles meglátásai vannak, olyan dolgokat is képes észrevenni, és megfogalmazni, amilyeneket sok felnőtt sem. Lehet, hogy ezzel gyengébb testi képességeit kompenzálja? Nem tudom. Tudatában van saját gyengeségeinek, és bár nem tudja elfogadni a sorsát, képes megbirkózni vele.

Van mivel birkózni! Mialatt hozzánk járt, is előfordult, hogy az anyuka a hétvégére magára hagyta, „kaja a hűtőben, nézd a tévét, majd jövök”, és lelépett a pasijával. Ilyen esetekben a kislány gyakran eljött hozzám, hogy ne legyen egyedül. (A mi lakásunk amúgyis átjáróház és találkahely – szinte minden nap van itt valaki, aminek nagyon örülök. Régebbi és mostani tanítványok váltják egymást.) Szóval jött, és jókat beszélgettünk. Elmentünk

érte, ha program volt, az úton végig vele voltunk, segítettük, azután a program végén hazavittük. Felelőséget vállaltunk érte.

Osztályfőnöke, aki kiváló pedagógus, gondoskodott arról, hogy a gyengénlátó lány megkapja a lehető legtöbb segítséget, amit ő adhatott. Külön asztalka, kellő magasságú lappal, lámpával, különleges füzetek és külön feladatlapok a kellő méretű betűkkel. Így sikerült jó mentális állapotban tartani, a testi fejlődéséről meg én gondoskodtam.

A nyolcadik osztály végén nagy kérdés előtt állt mindenki. Mi legyen vele? Teljesen világos volt, hogy normál iskolába nem mehet, de még a mi gyerekeinknek fenntartott speciális iskolákba sem, hiszen már ekkor majdnem teljesen vak volt. Így került a Vakok Intézetébe.

Eleinte nagyon nehezen viselte, és most sem felhőtlenek a napjai. Hétközben, bár budapesti, és mehetne haza is éppen, benn marad a kollégiumban. Hétvégére hazajön az anyjához, aki továbbra is egyedül hagyja otthon. Újabban ritkábban jön velünk, bár szeretnénk, mert az életébe belelépett a vallás. Ennek egyrészt örülünk, mert minél több emberrel találkozik, annál kevésbé lesz egyedül, másrészt nem, mert hiányzik nekünk.

Az iskolában nem is annyira az egyedüllét, inkább a tehetetlenség zavarja. *Még nem vak*, de vakként kezelik. Mozgása látványosan romlik: valószínűleg nem csak a mindennapi rendszeres mozgás hiányzik neki, hanem ennek a lehetősége, hiszen ezek a gyerekek a megszokott módszer szerint párokban összekötve tornáznak. Egy gyengénlátó egy vakkal – kötélén. Mivel az ő társa „agyi problémái miatt” nem sok mozgásra képes, ő is egyre kevesebbet mozog. Már nagyon húzza a lábát, mely így még jobban elsorvadt. Valósággal megrémített, mikor legutóbb láttam. Nagyon sajnáltam azt a munkát, amit korábban belefektetett. Láttam, éreztem, mennyire hideg a kacska keze, a vérkeringése is rosszabb. – Kapott újabb labdát, én meg egy